

Čísla ČSSZ: Kolik platíme na důchod a na co se vybrané peníze použijí

10. srpna 2017

Za první polovinu roku vybrala Česká správa sociálního zabezpečení od lidí na pojistném na sociální zabezpečení skoro 214 miliard korun. Ale na důchodech a dávkách nemocenského pojištění zase vyplatila 220 miliard. Jak to s penězi na důchod vlastně je, vysvětluje tisková mluvčí sociální správy Jana Buraňová.

Ilustrační snímek | foto: Profimedia.cz

Na pojistném se vybralo za půl roku 214 miliard. O jaké peníze vlastně jde?

Důchodové a nemocenské pojištění je založeno na pojistném principu, tedy na pravidelném placení pojistného. Vybraných 214 miliard korun zahrnuje platby na důchodové a nemocenské pojištění, a to od zaměstnavatelů, zaměstnanců, osob samostatně výdělečně činných a občanů dobrovolně důchodově pojištěných. Úspěšnost výběru pojistného se pohybuje nad úrovní 99 % (předpis versus výběr pojistného).

Kolik činí sazby pojistného?

Sazby pojistného z vyměřovacího základu činí u zaměstnavatelů 25 %, z toho 2,3 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění, 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Zaměstnanci ze své mzdy pak odvádějí 6,5 % na důchodové pojištění. U OSVČ činí 29,2 %, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Nemocenské pojištění platí podnikatelé dobrovolně.

Jen chci upozornit, že průměrnou měsíční zálohu na pojistné u OSVČ nelze jednoduše poměřovat s průměrnou výší odvodu pojistného zaměstnancem, navíc bez zohlednění pojistného odvedeného zaměstnavatelem. Počítá se to jinak. A pro doplnění: pojistné vybrané od OSVČ činilo zhruba 6 % z celkového inkasa.

Počet pojištěnců se zvyšuje, ale stejně tak se zvyšují příjmy z odvodů pojištění. Je to dáno přímou úměrou, nebo je to díky zvyšujícím se mzdám ve společnosti?

Máme k dispozici kvantitativní údaje. Kromě počtu pojištěnců sledujeme též úhrn vyměřovacích základů, který od začátku roku do konce června činil téměř 664 miliard korun, loni byl o 48 miliard nižší. Za šest měsíců roku 2017 stoupl celkový úhrn vyměřovacích základů všech pojištěnců o 7,7 procenta. Počet pojištěnců stoupl za stejné období v průměru o dvě procenta. Na zvýšeném příjmu z pojistného se tedy více podílely zvyšující se mzdy než zvyšující se počet pojištěnců.

Co přesně se z vybraných peněz platí? A pokud se vybralo 214 miliard a zaplatilo 220 miliard, je rozdíl minus 6 miliard?

Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení jsou příjmem státního rozpočtu. ČSSZ má ze zákona povinnost vyplácet důchody, tedy důchody

starobní, invalidní, vdovské/vdovecké a sirotčí, a pak také dávky nemocenského pojištění, tedy nemocenské, peněžitou pomoc v mateřství, ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Co se týká rozdílu mezi příjmy a výdaji, jedná se o mandatorní výdaje státu, které jsou do rozpočtu ČSSZ přiděleny ministerstvem financí prostřednictvím rozpočtu ministerstva [práce](#) a sociálních věcí. Tedy vybrané peníze se odvedou do státního rozpočtu a z něj se zase jednoduše řečeno zaplatí výdaje, byť jsou vyšší než příjmy.

Ve statistikách uvádíte i počet osob, které si důchodové pojištění platí dobrovolně. O koho jde?

Doba, ve které lidé nevykonávají výdělečnou činnost nebo se neúčastní důchodového pojištění z jiného zákonného důvodu (například pečují o dítě do čtyř let věku nebo pobírají invalidního důchodu 3. stupně), se nepovažuje za dobu pojištění pro nárok a výši důchodu. Proto osoby starší 18 let mají možnost přihlásit se k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění.

Dobrovolného pojištění platí například i lidé, kteří pracují ve státě, se kterým nemá Česká republika uzavřenou [smlouvu](#) o sociálním zabezpečení. A pak také třeba příjemci invalidního důchodu prvního nebo druhého stupně. Dobrovolného důchodového pojištění lze využít i v některých situacích, kdy byla zamítnuta žádost o důchod pro nesplnění podmínky potřebné doby pojištění.

Zákon přitom definuje důvody, pro které může účast na tomto pojištění vzniknout. Zároveň ale může účast vzniknout i bez uvedení důvodu. V takovém případě je však možná v rozsahu nejvýše 15 let a maximálně jeden rok zpětně před dnem podání přihlášky. Podmínkou hodnocení doby účasti na dobrovolném pojištění je, že bylo zapláceno pojistné.

Z vašich údajů vyplývá, že v Česku působí v současnosti 278 tisíc zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají 4,5 milionu zaměstnanců. Osob samostatně výdělečně činných bylo na konci června 992 tisíc, z nichž si více než dvě třetiny platily zálohy na důchodové pojištění. Proč jen dvě třetiny?

OSVČ se podle činnosti [dělí](#) na ty, kteří vykonávají hlavní samostatnou výdělečnou činnost a na ty, kteří vykonávají vedlejší samostatnou výdělečnou činnost. První skupina má ze zákona povinnost vždy platit pojistné na důchodové pojištění. OSVČ, kteří mají vedlejší činnost, tuto povinnost mají v okamžiku, pokud jejich příjem dosáhl v kalendářním roce aspoň takzvané rozhodné částky.

Příjmem se rozumí daňový základ stanovený podle zákona o daních z příjmů. Rozhodná částka je proměnlivá a v roce 2016 činila 64 813 korun, v roce 2017 činí 67 756 korun. Uvedená rozhodná částka platí při výkonu samostatné výdělečné činnosti po celý kalendářní rok. I OSVČ s vedlejší činností se však může dobrovolně přihlásit k důchodovému pojištění.

Přehled o sociálním zabezpečení za 1. polovinu 2017

	2015	2016	2017
Počet zaměstnavatelů	273 931	276 527	278 676
Počet zaměstnanců	4 347 040	4 416 038	4 505 911
Počet OSVČ vykonávajících činnost	987 742	990 681	992 103
Počet občanů dobrovolně důchodově pojištěných	6 776	7 269	8 183
POČET POPLATNÍKŮ CELKEM	5 038 315	5 106 240	5 200 151
Úhrn vyměřovacích základů v mld. Kč od začátku roku	582,13	616,13	663,58
Průměrný měsíční vyměřovací základ na 1 pojištěnce v Kč	22 799	23 571	25 477
PŘÍJMY z pojistného a příslušenství na sociální zabezpečení v mld. Kč	187,01	197,83	213,71
VÝDAJE na sociální zabezpečení v mld. Kč	198,61	208,41	219,99

Zdroj: ČSSZ

Autor: Kateřina Hovorková